

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie; ter bespoediging van plaatsing behoudt de Redactie zich het recht voor, de stukken te bekorten)

BEHANDELING VAN TETANUS-PATIËNTEN MET OVERDRUK VAN ZUURSTOF

Het blijkt dat evenals gasgangreen ook tetanus met succes behandeld kan worden met hyperbarische oxygeen-door-drenking (H.O.D.), hoe onbegrijpelijk dat theoretisch ook mag lijken. Men aarzelt echter tetanus-patiënten naar Amsterdam te sturen en wel omdat men meent dat deze niet vervoerd mogen worden. In Amerika echter heeft men patiënten nu reeds van zeer ver, o.a. met helioplans naar centra getransporteerd, waar men de H.O.D. kon toepassen, zelfs in primitieve noodtankjes. Daar waar men in Amerika en Curaçao onze telefonische instructies precies volgde, volgde nu reeds in verscheidene gevallen een volledig succes. Men dient ook in ons land niet langer de kat uit de boom te kijken, doch de laatste kans voor de patiënten te grijpen. Aan het vervoersprobleem kunnen wij zo veel mogelijk tegemoet komen, doordat de anesthesie-assistenten van Prof. VERMEULEN zich beschikbaar gesteld hebben om waar maar enigszins mogelijk, de patiënt te begeleiden naar Amsterdam, zodat de beademing en de relaxatie ook gedurende de reis in de handen van ervaren specialisten zijn.

In dringende gevallen zende men de patiënt onmiddellijk en desnoods zonder voorafgaand overleg met ons; er zal steeds een mogelijkheid tot opnemning geschapen worden. Is de patiënt onderweg, dan waarschuw men ons, zodat wij bij zijn aankomst zonder tijdsverlies dadelijk met de hyperpressie kunnen beginnen.

Amsterdam, 7 september 1962
Wilhelmina Gasthuis
Chirurgische Afdeling
Tel. 020 - 782233

I. BOEREMA

DE BANALE ONTSTEKINGEN VAN DE URINEWEGEN

In het antwoord van Dr. LUBSEN (1962) op mijn ingezonden stuk ontbreekt de argumentatie van zijn bewering dat chloorhexidine de oorzaak zou zijn geweest van het toenemende aantal urineweginfecties door *Proteus rettgeri*.

Literatuur: BEEUWKES, H. (1962) *Ned. T. Geneesk.* **106**, 1559.
— LUBSEN, N. (1962) *Ned. T. Geneesk.* **106**, 1561.

Heerlen, 30 juli 1962

H. BEEUWKES

Door collega BEEUWKES (1961) is gevonden, dat chloorhexidine 1:10.000 bactericid was voor *Pr. mirabilis* en 1:20.000 voor *Pr. rettgeri*. Tevoren waren voor dezelfde stammen waarden gepubliceerd van resp. 1:4000 en 1:2000 (LUBSEN, BOISSEVAIN en FASS 1961a). Daarna kon worden aangetoond dat de voor chloorhexidine zo gunstige uitkomsten van collega BEEUWKES berusten op het gebruik van een ongeschikte voedingsbodem. Bij gebruik van urine als voedingsbodem bleek chloorhexidine 1:4000 bactericid voor *Pr. mirabilis*, bij een concentratie 1:8000 ontstond groei (LUBSEN, BOISSEVAIN en FASS 1961b).

De opgegeven waarden zijn verkregen na kweken bij 37°C gedurende 48 uren. Bij klinische toepassing is de duur van de werking slechts kort en zullen dus hogere concentraties nodig zijn. Het advies van collega BEEUWKES en DE VRIES (1956) voor blaaspoelingen met chloorhexidine 1:5000, lijkt op grond van onze uitkomsten van het in vitro onderzoek niet meer te handhaven.

Ik blijf van mening, dat het juist geweest is, tegen het ge-

bruik van chloorhexidine in de urologie te waarschuwen door te stellen, dat dit de „vermoedelijke oorzaak” is geweest van een toeneming van het aantal *Pr. rettgeri*-infecties in ons ziekenhuis (LUBSEN, BOISSEVAIN en FASS 1961a). Deze infecties komen naar onze ervaring uitsluitend voor bij patiënten, die tevoren een instrumentele behandeling hebben ondergaan en het zijn dus altijd ziekenhuisinfecties. Voor 1957 was deze bacterie in ons laboratorium slechts zelden geïsoleerd. In 1957 werd chloorhexidine in het ziekenhuis ingevoerd. Daarna namen wij een verontrustende toeneming waar van *Pr. rettgeri*-infecties van de urinewegen, waarbij een tevoren hoog aantal isolaties van *Ps. pyocyanea* afnam. Pas in 1961 kon een verband worden gelegd, toen één onzer (B.) bij toeval vond, dat *Pr. rettgeri* groeide in een glijvloei-stof, die als desinfectans chloorhexidine bevatte. De technieken van het instrumentele onderzoek en van de postoperatieve nabehandeling waren toen nog niet gewijzigd.

De door ons onderzochte stammen zijn zorgvuldig op hun herkomst geselecteerd. Wij hebben o.i. niet te maken gehad met een bij verschillende patiënten geïsoleerde ziekenhuisstam.

Chloorhexidine is nog minder werkzaam tegen *Pr. mirabilis* dan tegen *Pr. rettgeri*, hetgeen ook blijkt uit de uitkomsten van collega BEEUWKES (1961). *Pr. mirabilis*-infecties zijn veelvuldig voorkomende ziekenhuisinfecties. Beide genoemde proteusbacteriën kunnen tot steenvorming aanleiding geven. Chloorhexidine moge een goed desinfectans zijn tegen coli-bacteriën, streptokokken en fylokokken, tegen deze veel gevaarlijker proteusbacteriën is de werking te gering.

Literatuur: BEEUWKES, H. (1961) *Lancet* II, 53. — BEEUWKES, H. en H. R. DE VRIES (1956) *Lancet* II, 913. — LUBSEN, N., W. BOISSEVAIN en H. FASS (1961 a) *Lancet* I, 921; *Lancet* II, 53.

Amsterdam, 31 augustus 1962

N. LUBSEN

SECUNDAIRE AMENORROE

Volgens Prof. PLATE was bij de patiënte die hij in zijn klinische les (1962) besprak, niet zo zeer de amenorroe dan wel het verlangen naar kinderen aanleiding voor de behandeling, en een psychiatrisch onderzoek was daarom niet aangewezen. In een recente publikatie uit Zürich vermeldt SCHWÖBEL (1962) de resultaten van psychotherapeutische behandeling bij 9 vrouwen — van wie 3 amenorroe hadden — die wegens steriliteit door de gynaecoloog naar hem verwezen werden. Van deze 9 vrouwen werden binnen 1½ jaar 7 zwanger. De strekking van dit artikel is niet, de psychogenese van de steriliteit of het succes van de psychotherapie te bewijzen. Het beschrijft een onderzoek waardoor men een beter begrip kan krijgen van het hypogenitalisme en de steriliteit van de vrouw.

Literatuur: PLATE, W. P. (1962) Een geval van secundaire amenorroe. *Ned. T. Geneesk.* **106**, 1469. — SCHWÖBEL, G. (1962) Zur psychotherapeutischen Behandlung steriler Frauen. *Z. psycho-som. Med.* II, 128.

Amsterdam, 28 augustus 1962

W. OESTERREICHER

Het is niet te ontkennen, dat endocriene stoornissen bij de vrouw soms door een psychotherapeutische behandeling genezen kunnen worden. Daarbij kunnen ook de amenorroe en de steriliteit behoren. Een uitstekend boek hierover is het juist verschenen *The gynecologic patient. A psycho-endocrine study* van S. H. STURGIS en medewerkers. Ik meen echter, dat de steriele vrouw in de eerste plaats gynaecologisch moet worden onderzocht en behandeld.

Utrecht, 5 september 1962

W. P. PLATE